

POSTRZEGANIE KOBIECOŚCI PRZEZ UCZNIÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH W KONTEKŚCIE SPOŁECZNO-KULTUROWYM

Kobiecość stanowi kategorię analityczną przynależną różnym dziedzinom nauk humanistycznych i społecznych, w tym filozofii, socjologii, antropologii i psychologii. Na gruncie pedagogiki zaczęto rozważać jej znaczenie dla kształtowania się edukacyjnych losów dziewcząt w wyniku przemian społeczno-politycznych takich jak: upowszechnienie się koedukacyjnego szkolnictwa, uzyskanie przez kobiety pełni praw obywatelskich, upowszechnianie się modelu kariery zakładającego możliwość łączenia ról związanych ze sferą prywatną i publiczną.

Kobiecość na potrzeby rozprawy została zdefiniowana jako zestaw cech i zachowań uważanych w danej kulturze za odpowiednie dla kobiet. Aby móc opisać, w jaki sposób kategoria ta jest postrzegana przez uczniów szkół ponadgimnazjalnych, rozpatrywano ją w odniesieniu do cech biologicznych (budowa anatomiczna, zmiany fizjologiczne w okresie dojrzewania), wyglądu zewnętrznego (sylwetka, makijaż, ubiór), cech osobowych (cechy psychiczne, zachowania), ról społecznych (rodziny, publicznych), wzorców aktywności zawodowej (ambicje i plany związane z karierą, predyspozycje, sytuacja kobiet na rynku pracy) oraz wizerunku medialnego.

Cel, który został przyjęty do realizacji, związany był z opisem sposobów, w jakie znaczenia związane z kobiecością są tworzone, odtwarzane i modyfikowane w ramach edukacji formalnej oraz jakie wnioski dla praktyki można wyciągnąć z zaobserwowanych prawidłowości.

Badania zostały przeprowadzone na próbie 322 uczniów z sześciu szkół ponadgimnazjalnych zlokalizowanych na terenie Kielc. Podczas realizacji badań wykorzystano kwestionariusz ankiety własnego autorstwa. Zgodnie z ilościowo-jakościową strategią wyniki uzyskane za pomocą sondażu diagnostycznego, poszerzono o wypowiedzi indywidualne uzyskane w 35 wywiadach indywidualnych oraz te zgromadzone podczas 6 zogniskowanych wywiadów grupowych (fokusowych). Do tej części badań wykorzystano dyspozycje pozwalające na zarysowanie poszczególnych obszarów prowadzonych rozmów. Przeprowadzono również analizę podstaw programowych do przedmiotów realizowanych w szkołach ponadgimnazjalnych.

W efekcie badań poznano stan wiedzy i poglądów uczniów szkół ponadgimnazjalnych na kobiecość i role jej przypisane; przeanalizowano wybrane praktyki społeczne nakierowane na kształtowanie się obrazu kobiecości wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych; wskazano szanse i problemy związane z kształtowaniem się obrazu kobiecości u uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Dzięki uchwyceniu związku pomiędzy obrazem kobiecości prezentowanym przez badanych a warunkami środowiska rodzinnego i praktykami edukacyjnymi, możliwe było sformułowanie propozycji zmian w systemie edukacji. Pracę zakończono opracowaniem postulatów skierowanych do rodziców, nauczycieli oraz rówieśników nakierowanych na rozwijanie wiedzy i kształtowanie postaw związanych z kobiecością.